

75 år

Ett bostadshus på Kungsholmen

Kvarteret LAVETTEN nr 11

1906 ~ 1981

Föreningen firar 60 men huset fyller 75!

I februari 1980 fyllde Bostadsföreningen nr 11 kvarteret Lavetten uppå 60 år. Vid föreningens årsstämma i mars meddelades, att undertecknad på styrelsens uppdrag skulle ställa samman en jubileumsskrift. Det framkom senare, att huset fyller 75 år 1981, varför uppdraget utvidgades. Föreningens lokalhyresgäst, Tord Lundgren, fick för några år sedan besök av en man, som påstod sig vara son till husets byggmästare. "Detta hus blev min fars olycka. Det blev så dyrt att bygga, att han tvingades i konkurs!" Så lär mannen ha sagt, men trots mycket omfattande efterforskningar har jag inte kunnat spåra honom. Däremot bekräftades, att huset krävt sina offer...

Arbetet med skriften har pågått under hela jubileumsåret. Som tur var började jag med att intervjua vissa nyckelpersoner. Några av dem finns nämligen inte längre. Jag tänker då på Ragnar Alvendal och Algot Stjernblom som avlidit under året. Jag har tagit god tid på mig, för att komplettera och bearbeta insamlade fakta. Personal vid stadsbyggnadskontoret, stadsarkivet, stadsmuseet och Kungliga biblioteket har varit till god hjälp.

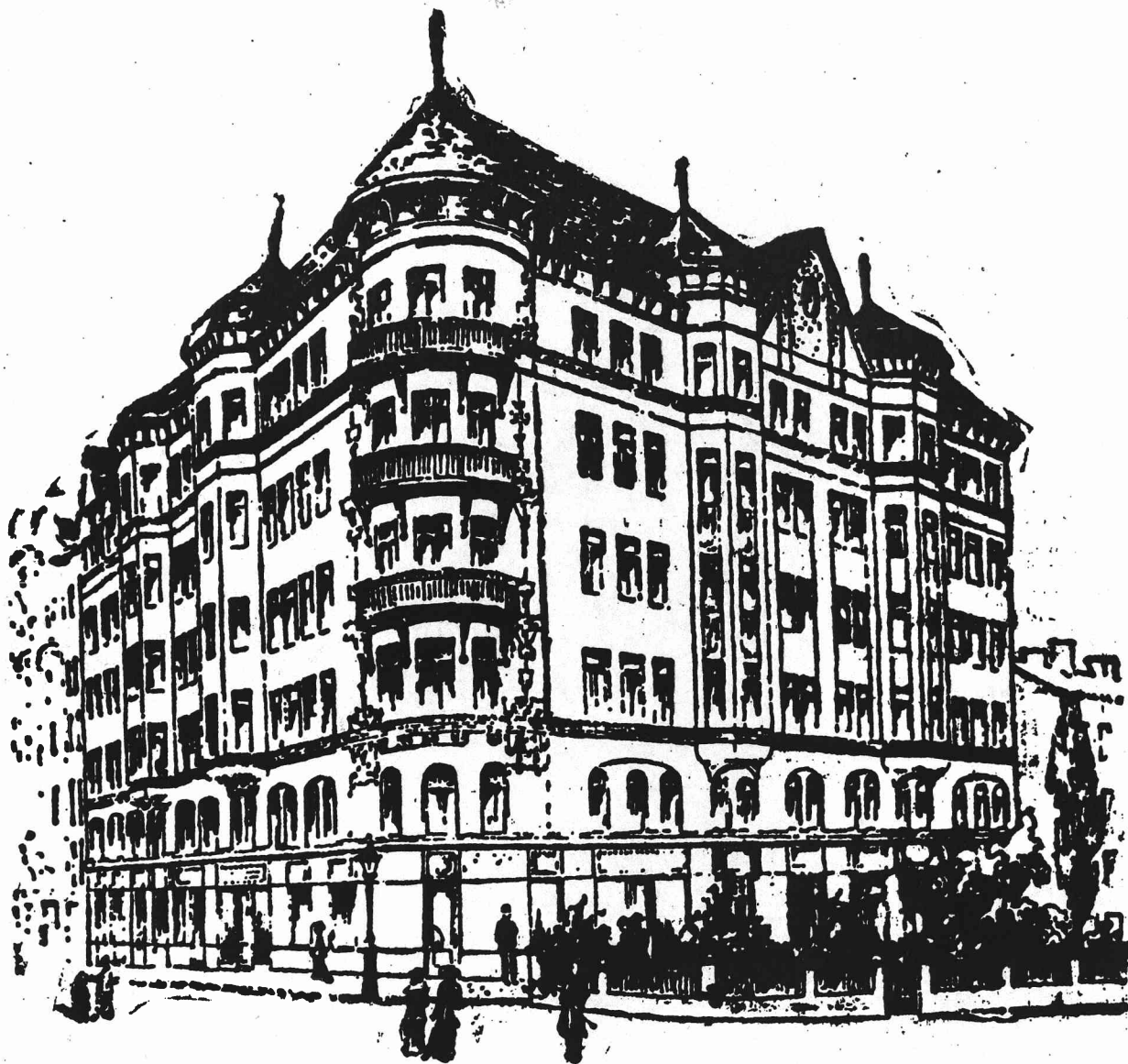
Jag ber också att få tacka alla medlemmar och f d boende, som hjälpt mig att berätta om vad som i tidernas begynnelse kallades "Kungsholmens modernaste hyrespalats" och om dess innevånare. Om denna skrift bereder läsarna blott en bråkdel av det nöje, som jag haft, nedan jag samlat in materialet, vet jag att mitt arbete inte varit förgäves.

Kungsholmen i december 1980

Hans Brattberg

För dyrt bygge

Kungsholmens modernaste hyrespalats.

Vidstående bild visar ett nytt i allo modernt hyrespalats i kv. Lavetten nr 11 å Kungsholmen. Detsamma är nu fullt färdigt till inflyttning och är hvad lägenhetsantal beträffar det andra i ordningen inom nämnda stadsdel. Huset är beläget i hörnet af Kronobergsgatan och Drottningholmsvägen, och utgör detsamma en sann prydnad för stadsdelen. Byggnadsmateriel är sandsten och s. k. puts, och är huset måladt i grafito samt uppbyggt

i en höjd af sex våningar. Lägenheternas storlek växla mellan 2—7 rum och kök, badrum m. m. Hvad byggnadsstil, yttre dekorationer och bekväm inredning beträffar torde huset hittills stå oöfverträffadt å Kungsholmen. Ägare är ingenjör John Qvist, som själf ledt arbetet med byggnadens uppförande, och arkitekter äro G. Hagström och F. Ekman. Kostnaden för det hela uppgifves till 700 000 kronor.

slutade i konkurs

Husets historia börjar 1902. Då bestod tomten av en välstädd trädgård. Marken ägdes av den kände grosshandlaren och stordonatören Isaak Hirsch, som själv bodde i det slottsliknande Flemingsberg, där S:t Erikspalatset ligger. Hirsch gjorde omfattande fastighetsaffärer på Kungsholmen åren kring sekelskiftet. Bland annat köpte han 1906 upp hela Inedalsområdet för 1,2 miljoner. Fyra år tidigare, alltså 1902, gjorde han sig av med "vår" tomt. En bytesaffär med Stockholms stad. Kvartret Lavetten höll på att bebyggas med nya hus. Tomten köptes 1904 av en direktör Julius Örtengren för 92 320 kr. I januari påföljande år övertogs den av en ung byggnadsingenjör, Johan Erik (John) Qvist, som genast ansökte om byggnadslov. 133 000 gav han för tomt. Den 1 oktober 1906 flyttar de första hyresgästerna in i vad som kallats "Kungsholmens modernaste hyrespalats". Qvist flyttar själv in i en femrummare tillsammans med hustrun Maria Amalia (Malin) och tjugoårigt hembiträde. Glädjen över "palatset" blev kortvarig. I augusti 1907 avlider Qvist av en hjärtåkomma, ännu inte fyllda 34 år. Huset som uppgavs ha kostat 700 000 kr blev troligen för dyrt. Hyresintäkterna stannade vid 36 000 kr. När sterbhuset inte klarar att betala en ränteskuld på 150 kronor (!) går fastigheten under klubban. Den ropas in i februari 1908 under något mystiska omständigheter av en ung reservlöjtnant, Erik Andersson, vars far, Johan Andersson både är hyresgäst och fordringsägare. Huset såldes för taxeringsvärdet 600 000 kr. Till en början uppger dock Johan Andersson för myndigheterna, att det är han som äger huset. Lagfart ansökte man inte om. Johan Andersson drev en kolfirma, som försattes i konkurs på hösten 1911. Andersson dog kort därefter. Fastigheten dömdes åter i mät, den här gången för en ränteskuld på 5 400 kr. I oktober 1911 ropade en annan reservofficer in huset: Kapten Rudolf Hallman. Pris: 475 000 kr. En lyckad affär, eftersom taxeringsvärdet var 637 000 kr. Den nye ägaren bodde inte i huset. Det gjorde däremot Erik Andersson, som övertog sin fars lägenhet och bodde kvar tills mitten av 1920-talet. Hans son, Stig Allerstedt, 70, uppger, att han aldrig hört fadern säga ett ord om att han ägt huset som de bodde i.

När bostadsföreningen 1920 köpte huset, ägdes det alltså av kapten Hallman. Kärt barn har som bekant många namn. Ett av dessa - "Miljonpalatset" - torde härstamma just från 1920. Köpesumman var nämligen en miljon.

Andra kända benämningar är "Slottet" och "Skrythuset". Jämfört med andra hyrespalats i staden var huset kanske inte så mycket att skryta med. Det märkliga lär ha varit, att ett sådant hus byggdes på den forna "Svältholmen". Husets arkitekter, Georg Hagström (1865-1918) och Frithiof Ekman (1871-1941) var mest kända för sina bostadshus på Östermalm och i city. Jämnårigt med "vårt" hus är "Blå Tornet", Drottninggatan 85. Hagström och Ekman ritade också t ex Adolf Fredriks församlingshus, Ostermans marmorhallar, huset Birger Jarlsgatan 15 (vars hörnkupol inspirerats av Markuskyrkan i Venedig), Dramatens lilla scen och de mäktiga, utsirade husen i Strandvägens början (Strandvägen 1-9). På Östermalm kan man beundra t ex Narvavägen 8, 30-32, Karlaplan 12 och Fredrikshovsgatan 5.

Men även om "vårt" hus vid en sådan jämförelse inte är mycket att skryta över, så har det åtminstone "stort stadsbildsmässigt värde". Enligt beslut av byggnadsnämnden så sent som 1979.

Kungörelse.

Genom offentlig auktion, som förrättas i Överståthållareämbetets kansli **Torsdagen den 13 Februari 1908 klockan tolf på dagen**, kommer fasta egendomen N:o elfva, efter 1810 års nummerordning, i kvartret Lavetten vid hörnet af Kronobergsgatan och Drottningholmsvägen inom Kungsholms församling, å hvilken fastighet, enligt bevis af den 29 Oktober 1907, ingenjören Johan Erik Qvist senast erhållit lagfart, att till den högstbjudande försäljas i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad.

Tomten är belägen på fri och egen grund och innehåller i areal 1,154 kvadratmeter.

Kungörelse.

Genom offentlig auktion, som förrättas i Överståthållareämbetets kansli **torsdagen den 26 Oktober 1911 klockan half ett på dagen**, kommer fasta egendomen N:o elfva, efter 1810 års nummerordning, i kvartret Lavetten vid hörnet af Drottningholmsvägen och Kronobergsgatan inom Kungsholms församling, å hvilken fastighet, enligt bevis af den 22 Juni 1911, ingenjören Johan Erik Qvist senast erhållit lagfart, att till den högstbjudande försäljas i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad.

KUNGSHOLMEN NÄR QVIST BYGGDE HUSET

Samtidigt som byggmästare Qvist började uppföra sitt "palats" tog Kungsholmen farväl av spårvagnshästarna. Bil- och cykelperioden tog sin början. Och kort efter det att de första hyresgästerna flyttat in, invigdes S:t Eriksbron.

Nej, Kungsholmen var alls inte som i dag, när vårt hus byggdes. Om nu någon inbillat sig det... I "Kungsholmen vid sekelskiftet" kan man läsa:

"Drottningholmsvägen fanns inte då, utan Kronobergsgatan löpte fram utmed kanten av en ganska stor och hög bergknalle ända tills man kom fram till nuvarande n:r 9. Där vidtog en välskött trädgård, och efter denna följde husen nr 5, 3 och 1, vilka äro desamma som i dag. Parksidan av Kronobergsgatan från kyrkogården till Hantverkargatan är sig lik, endast mera välvårdad, men i gamla "sandgropen" har Kungsholms brandstation flyttat in."

Och vidare:

"Orienterade man sig 1902 från Kronobergsparken i Drottningholmsvägens längdriktning var anblicken en annan än nu. Där i dag en bred gata, kantad med ståtliga hus och prydd med välskötta förträdgårdar ligger och spårvagnar och bussar ila fram, känner man från förr blott igen huset nr 5. Även nr 2 och 4 äro nog de gamla husen, fastän de nu se moderna och gentila ut. Dessa hus voro de enda på hela gatan år 1902. Mitt i fonden låg en mäktig bergknalle, betydligt naggad i kanten för att släppa fram Kronobergsgatan och prydd med ett par tre träd och några gammaldags stugor och hödbostäder." (Detta alltså skrivet 1942).

I dag är busstation och bensinmack borta. I början av 1970-talet byggdes tunneln till nya polishuset - i öppet schakt fram till Kronobergsgatan.

Efter trafikomläggningen 1980 "är all genomfartstrafik S:t Eriksgatan - Fleminggatan alternativt Norr Mälarstrand." Hur annorlunda kunde vi inte haft det om inte en viss Emil Poignant slagits för "vår" sak? Vårt hus kunde legat vid det värsta trafikbullret. Albert Lindhagen - han med "Esplanadsystemet" - ville nämligen att Drottningholmsvägen skulle gå som en bred diagonal rakt över Kungsholmen och möta Kungsgatan. En nyinflyttad kungsholmsbo (på Kristineberg), revisionssekreterare Emil Poignant opponerade sig. Han menade, att Drottningholmsvägen skulle stanna vid blivande Fridhemsplan, och att trafiken sedan skulle ledas - mot Fleminggatan. Det var samme Poignant, suppleant i fullmäktiges beredningsutskott, som 1878 såg till att det blev förgårdar i alla kvarter på västra Kungsholmen, trots Lindhagens protester.

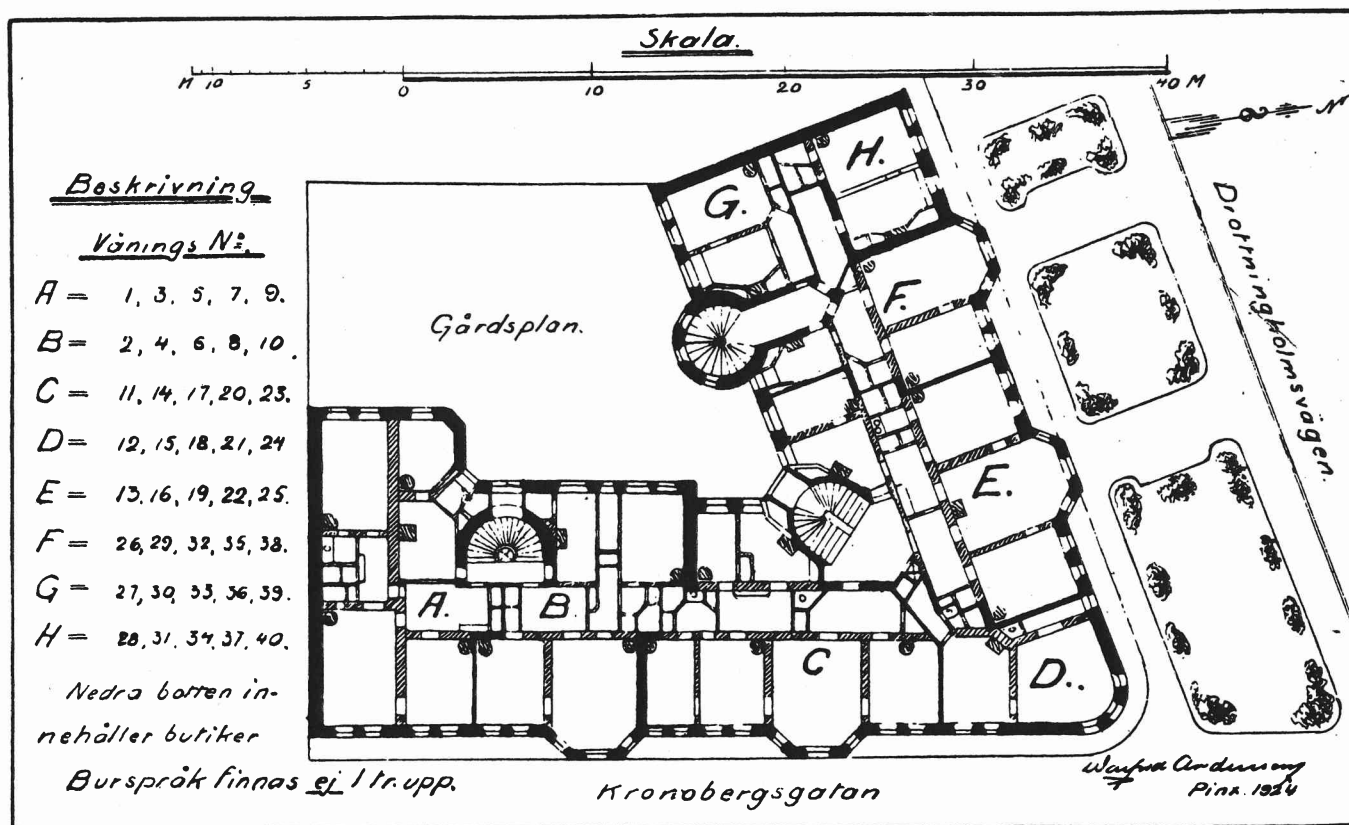
Hur såg det egentligen ut på Kungsholmen 1905, när vårt hus byggdes? Stadshuset fanns inte, ej heller rådhuset. Däremot började polishuset bli klart. Av offentliga institutioner fanns Serafen, Karolinska, Myntverket, Garnisonssjukhuset (nuvarande Landstingshuset), Svea Ingenjörsbataljon, Allmänna försörjningsinrättningen (numera S:t Eriks sjukhus), Stockholms sjukhem och S:t Göran. Norr Mälarstrands "palats" fanns inte. Bostadsbebyggelsen utgjordes av arbetarkvarter mellan Hantverkargatan och Fleminggatan bort till Fridhemsgatan, där stadsdelens största hyreshus "Tegeltraven" eller "Käringträtan" tillkom kort före sekelskiftet. Kvarteret Fridhems 214 lägenheter rymde under första världskriget 1 500 personer. Vårt hus var ju enligt tidningsartikeln "det andra i ordningen hvad lägenhetsantal beträffar". Men avståndet till "Tegeltravens" var alltså betydande.

Skildringar från Kungsholmen talar om vägglössplågan. T ex Ivan Oljelunds "Det hände på Kungsholmen". Enligt Kjell Carlsson fick vi in vägglöss från gårdshuset. Och enligt bevarat styrelseprotokoll förelog pastor Hannerz så sent som 1938 att fastigheten skulle rökas mot ohyra. Något som avvisades av årsmötet.

Kronoberget gick ursprungligen ända ner till S:t Eriksgatan, i väster. I söder över blivande läroverket ner mot Norr Mälarstrand, i norr ner mot Kungsholmsstrand. Under 1900-talets första år sprängdes stora delar av berget bort. Eleverna i den skola trädkåken - ett annex till Kungsholms läroverk som låg i hörnet Drottningholmsvägen - S:t Eriksgatan har berättat om sina "skakiga" lektioner, när kvarteret Lavetten sprängdes ner för att bebyggas. Kvarteret har förresten fått namn efter en närliggande vapenfabrik, som 1908 flyttades till landsorten.

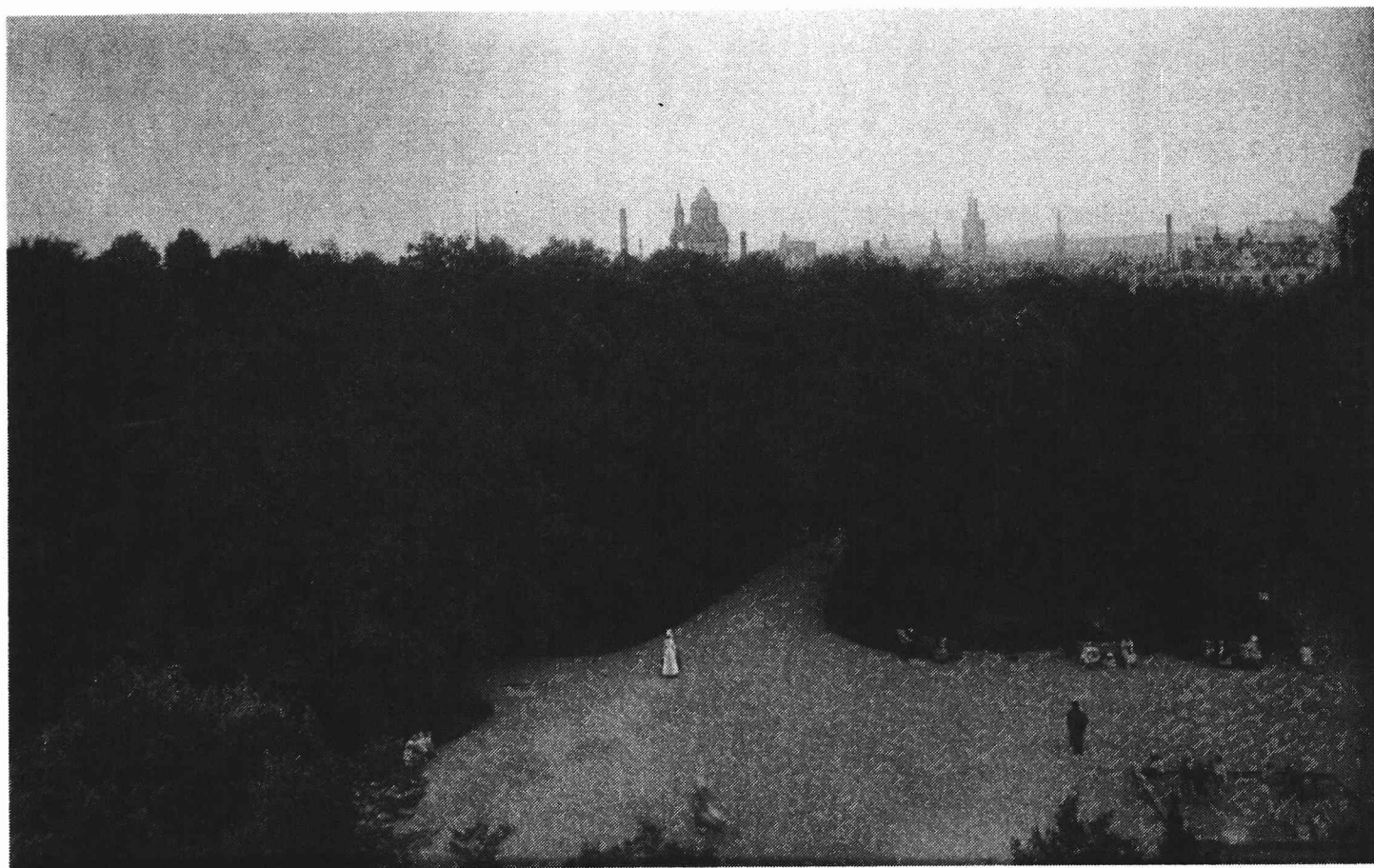
Det nya 'palatset' på vykort 1907!

Stockholm. Parti från Kronobergsparken.

Plan av byggnaden.

Husets "trädgård"

Sandlådan, rådhuset och stadshuset. Visst känner man igen Kronobergsparkens lekplan, även om plaskdammen saknas och utsikten är nära sextio år gammal!

Kronobergsparken, "Kronis", började ordnas 1892. Genom sin kuperade terräng var området inte möjligt att bebygga med den tidens teknik. Per-Anders Fogelström skriver, att fram emot sekelskiftet var Kronoberget mera ett utkantsberg än park. "Det låg som en avslutning västerut av det gröna trädgårdsmästarområdet, där så småningom polishus, rådhus och barnsjukhus skulle växa fram. Berget låg så avlägset att några medlemmar i den mosaiska församlingen i Stockholm på 1780-talet fann, att det vore idealiskt att anlägga en kyrkogård där, långt borta från stadens brus och i en trakt där få människor bodde." ("300 år på Kungsholmen", 1965). Ännu 200 år senare är den västra delen vid kyrkogården en fridfull plats, som särskilt uppskattas av den s k ledighetskommittén. Nära Butiken, långt från polishuset. Kring sekelskiftet lär "gubbarna" vistats längre österut. I en lada bakom bönehuset "Hyddan" fanns kortspelarligor. På den tiden fanns några kåkar uppe på berget. Likaså några husdjur -kor, getter och höns. Där brandstationen byggdes (1929-31) fanns en i berget insprängd sandgrop. Renhållningsverkets sandupplag om vintern, p-plats för snöplogar andra årstider. De allra yngsta kickade boll där, eftersom det spelades matcher på andra ställen i parken.

Vinterns attraktion -kälkbackarna fick tidigt egna namn. Två används än i dag - Himmelsbacken, som Naima Wifstrand åkte i som barn. Den går från toppen ner mot planen vid Kronobergsgatan. Och Kobacken som går i motsatt riktning. Förr i tiden fanns också Guppbacken, Svängbacken och Ekbacken. Den sistnämnda har asfalterats (Kungsholmsgatans förlängning ner mot Polhemsgatan). Hundrastgårdens tillkomst har begränsat skid- och pulkaåkarnas framfart. I stort lär parken vara sig lik, bortsett från att träden vuxit och vuxit. (Se bilder i slutet av skriften!) Musikpaviljongen är borta, men inte långt därifrån har parken för några år sedan begåvats med en staty. Det är inte Plåt-Niklas i sagan om Kalle Stropp och Grodan Boll. En lokaltidning har berättat, att det rör sig om Ikaros-monumentet.

Kronobergsparken

Ovan: Utsikt över parkens södra, då obebyggda del från vårt hus 1924. Till vänster ses ladan, till höger sandgropen.
Nedan: Tredje stycket i musikpaviljongen. Troligen i början av 1910-talet. Foto: Stockholms stadsmuseum.

ISSKÅP ONÖDIG LYX ?

Med den här annonsen i Stockholms Dagblad lockade man hyresgäster, som hade råd att hyra de dyraste lägenheterna. Årshyran för en femma var 1 400 kr, för en fyra 1 150 och för en trea 900. Vad fick man då för bekvämligheter för pengarna? "Gas och elektriskt ljus, vattenklosett, toaletterum, temp. dusch, värmeelement i tamburen, issskåp i serveringsrummet." Det lät någonting, det! Och faktum är att nästan allt ännu finns kvar 1980, även om kommunen har planer att avveckla gasen om några år.

Kungsholmen.
OMÖBLERADE RUM
Kronobergsgatan N:r 9
 (midt för Kronobergsparken)
 från 1 Oktober:
 5 rum och kök,
 4 rum och kök,
 3 rum och kök.
 Dubletter. Butiker.
 Härligt och friskt läge, gas och elektr. ljus, hiss, vattenklosett, toaletterum, temp. dusch, värmeelement i tamburen, issskåp i serveringsrummet m. m. Uppgörelse med Ernst Forsbom, som träffas där dagligen kl. 4-8 e. m. Allm. Tel. 305 58. Riks 70 28.

Minnesgoda hyresgäster vittnar dock om att det inte var riktigt så modernt, som det kan låta. I köket hade man gaslampor och vedspis. Issskåpet tycks det inte ha varit många, som förstått sig på. Somliga menar, att det var dåligt isolerat och att det rann ut vatten för jämnan. Andra fann det användbart, och beställde is, som iskarlen sågade upp vid Ulvsundasjön.

De som ogillade issskåpet rev bort det och gjorde garderob av utrymmet i stället. För garderober var det nämligen ont om. Från början hade de större lägenheterna bara två mycket små garderober.

Andra lät issskåpet sitta kvar och använde det till annat, t ex verktygslåda. Issskåpet skulle kyla kalla drycker. En boende, som inte tycks ha kunnat använda sitt skåp, använde i stället rinnande vatten. Föreningens styrelse kunde först inte förstå varför vattenräkningarna blivit så höga. Efter noggranna undersökningar fick man den enkla förklaringen...

Kylskåp började komma på trettio-talet. Men till portvaktens tjänstebostad dröjde skåpet ända tills 1966. Då installerades det med motiveringen att portvaktsparet varit anställt i jämnt tio år.

Värmeelementet i tamburen förslog förstås inte långt. I de fyrtio lägenheterna fanns också sammanlagt 145 eldstäder. Men trots kakelugnarna i rummen var det ofta så kallt, att man måste ta på sig ordentligt när man gick till sängs. Särskilt under krigsvintrarna. Man kan förstå de boendes glädje över den nya värmeledningen som installerades 1941. Med jämn värme, som spreds över hela lägenheten.

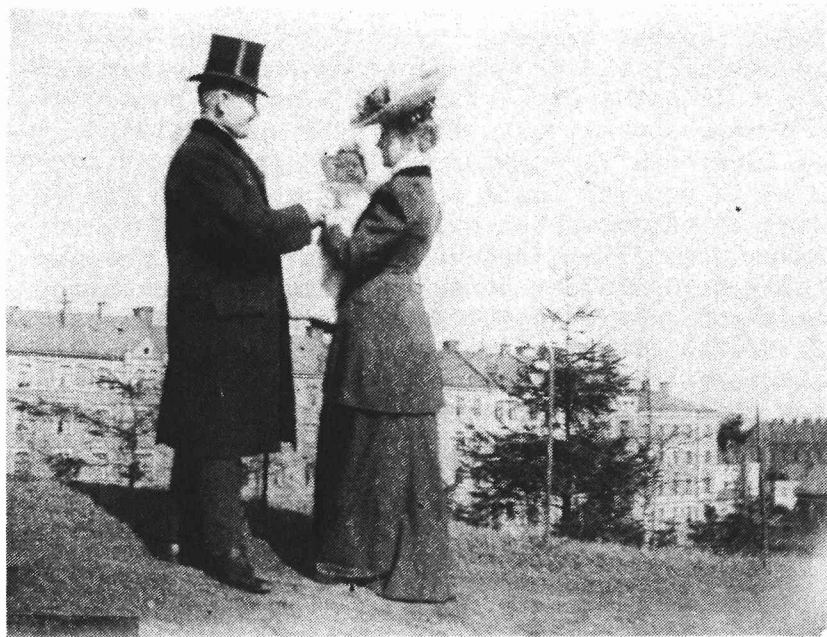
Den gamla var en s k ångvärmeledning. Om en fick varmt så han svettades, kunde han vara säker på att grannen frös...

Varmvatten fanns ursprungligen endast i tvättrummet. Badkar fanns inte, och duschen blev för somliga rena kallduschen. Det blev visst vått överallt, när man försökt duscha sig ren.

Från början fanns bara furugolv. Många har lagt in parkett. På senare år när furugolv blivit "högsta mode" har man också låtit slipa de gamla furubräderna.

Hiss var något högst ovanligt 1906. I synnerhet på Kungsholmen. Hiss fanns i två av uppgångarna, och blev en attraktion för traktens alla ungar, som försökte ta sig in och smygåka.

HUSETS ALLRA FÖRSTA

Det unga paret med nyfött barn. Den pickelhuvade polis-konstapeln. Det var några av husets ur-invånare. Handelsbiträdet Karl Edenholtz och hans fru Erica har tagit sin förstfödda, Karin med på en promenad i husets "trädgård", Kronobergsparken. Poliskonstapeln, J A Nilsson, var husets förste vicevärd. Karin Björkgren, som bott i huset sedan 1914 minns honom som "Korsnäbben." Hur han fick det namnet berättar Naima Wifstrand i memoarboken "Med och utan paljetter" (1962), där hon skriver att "Kalle på vind -Kungsholmsligans ledare" ställde till upplopp på övre Fleminggatan och trassel för Kungsholmens pickelhuvade poliskonstaplar. "Kalle hade öknamn på dem alla: Moroten, som förstas var rödhårig, Korsnäbben, Hackspetten, Storken, som påstods ha aderton barn, Buller med dunderbas m fl". Karin vill minnas att "Korsnäbben" fick näsan skadad i samband med något upplopp...

Av de ursprungliga hyresgästerna fanns endast en kvar 1920, när föreningen tog över. Det var Ida Wallin, som enligt Karin var "en rar liten gumma, som hade speceriaffär i huset." Vad var det annars för folk som flyttade in i huset 1906? Lägenhetsannonserna tyder på att de hyresgäster, som flyttade in i de större lägenheterna, läste Stockholms Dagblad. Där började man annonsera treor och större lägenheter den 8 maj 1906. Den annonsen blev en följetong hela sommaren, ända tills 23 augusti då den publicerades för 21:a och sista gången. De mindre lägenheterna, som annonserades ut i Stockholms-Tidningen, gick åt desto fortare. Annonserna återkom endast tre gånger.

Årshyran för lägenheterna varierade mellan 400 och 2000 kr. Dyrast var husets enda sjurummare, belägen 2 tr i dåvarande Drottningholmsvägen 1 A. Lägenheten delades i en dubblett och en femma 1912.

De större lägenheterna hyrdes av t ex direktör, grosshandlare, kontorschef, ingenjör, redaktör. De mindre av t ex handlande, arbetare, bagare, postexpeditör, brevbärare, kassörska. De första invånarna bestod till stor del av barn. 27 var under 15 år. I de större lägenheterna bodde det så gott som undantagslöst också en barnjungfru. Benämningen varierar: Jungfru, piga, tjänsteflicka, tjänarinna. Mantalslängder och hyresgästförteckningar visar, att det under tiden 1906-20 bodde cirka 150 olika hyresgäster i de 40 lägenheterna. Det är lika många som antalet bostadsrättshavare under de följande 60 åren. Omsättningen var följaktligen stor under husets första fjorton år.

GRANNAR I LAVETTEN

Kvarterets finaste byggnad? Det epitetet måste vi enligt byggnadsnämnden dela med hörnhuset Drottningholmsvägen-S:t Eriksgatan, färdigt 1909, som också blev vykort. Båda byggnaderna har "till större delen bevarat ursprunglig utformning och har stort stadsbildsmässigt värde", menar nämnden. Vår "konkurrent" uppfördes efter ritningar av Dorph-Höög av byggmästare A R Nasenius (som står till höger om porten på kortet), vars släktingar (Lewinson) nu äger huset. Detta står inför en omfattande renovering. Förhoppningsvis återfår det sin forna glans, vilken alltså framgår av kortet.

Enligt byggnadsnämndens register bebyggdes vårt kvarter i slutet av 1870-talet. På Nasenius blivande tomt byggdes en träkåk, som tjänstgjorde som annex till Kungsholms läroverk. Av de hus som finns kvar i dag är hörnhuset Hantverkargatan 76-Kronobergsgatan 1 - tillsammans med Kronobergsgatan 3 - de äldsta. Båda byggdes 1898. Kronobergsgatan 5, som nu renoveras, följde 1901. Nr 7 tillkom enligt registret 1906, men det lär ha varit inflyttningsklart tidigare. Lägenheter annonserades nämligen ut redan i mars 1905. Huset byggdes om 1939, då man tog bort gavelpartiet på vinden.

Vår närmaste granne åt Drottningholmsvägen (nr 5-7) byggdes 1970. Föregångarna var förresten jämnåriga med vårt hus. Hantverkargatan 78, där föreningen håller sina årsmöten, bebyggdes första gången 1881 - av en bostadsförening. Nuvarande huset är från 1968. I hörnet mot S:t Eriksgatan, låg tidigare ett hus från 1880-talet, där man 1937 inredde en kvartersbio, Caprice, med 300 platser i en vackert dekorerad salong. Där visades t ex "Kärlekens hus", "Dimmornas kaj", "Dimmornas bro".

Nedan: Fastigheterna Drottningholmsvägen 9-11, S:t Eriksgatan 22-24 (med dagens nummerbeteckning. Vår lika granna granne, om man får tro byggnadsnämnden.

FOTO: STOCKHOLMS STADSMUSEUM

Spekulanter tjänade 250 000 på 18 dagar

Föreningens grundare har aldrig hyllats av medlemmarna. Trots att det jubilerats en hel del under de sextio åren. Tvärtom har man sagt både det ena och det andra, i vart fall under föreningens första fem år. I den förra jubileumsskriften, utgiven med anledning av femårsjubileet 1925 berättas detaljerat om stiftarnas skumraskaffärer. (Skriften kan lånas från styrelsen!)

Föreningen skulle enligt stadgarna bereda sina medlemmar billiga och goda bostäder. Gemensamt för den interimsstyrelse som utsågs var - att ingen av herrarna avsåg att bo i huset. De hade ett annat, gemensamt intresse: Att tjäna pengar på huset. Och det lyckades man sannerligen med!

Det började den 4 februari 1920. Då hölls konstituerande sammanträde på ett kontor i city. Under ordförandeskap av advokat Allvar Elmström deltog sju "medlemmar" - byrådirektör Erik Kuylenstierna, generalkonsul Victor Andersson, kamrer Harald Ahston, friherre Knut Leijonhufvud, friherre Rudolf Lagerheim, direktör Gunnar Bolling och godsägare Axel Romander. Stadgar antogs, och en interimsstyrelse utsågs. Den bestod av Kuylenstierna, Andersson och Ahston. Med Leijonhufvud som suppleant.

Bakom föreningen stod egentligen en bankirfirma, Dardel & Hagborg. Enligt banklagen fick firman inte syssla med fastighetsspekulation av den här typen. Därför använde man sig av en mäklarfirma, Skandinaviska Egendomsbyrån som bulvan. Byråns chef, Victor Andersson hade titeln generalkonsul (för Costarica). Hans närmaste man, godsägaren Axel Romander beskrivs i den förra jubileumsskriften som "insolvent".

Enligt lagfartsboken köpte bankir Jean Hagborg fastigheten den 27 januari 1920 av kapten Hallman. Pris: 750 000 kr. Bland de närvarande köpevittnena fanns Axel Romander. Den 4 februari dateras nästa salubrev. Nu köper Romander fastigheten för 850 000 kr. Tio dagar därefter säljer Romander till den nybildade bostadsföreningen för "en miljon". Snacka om värdestegring! Inom loppet av 18 dagar hade huset stigit med 250 000 kr. För att "bevisa", att huset var värt sitt pris höjde man brandförsäkringsvärdet, som 1918 fastställdes till 565 000 kr, till hela 1,2 miljoner.

När affären väl genomförts, underrättades de boende, som erbjöds köpa in sig i föreningen. Till en början betonades frivilligheten i transaktionen. Men sedan gällande hyresavtal sagts upp hotades de boende med höga hyror - jämfört med de för föreningsmedlemmarna beräknade årsavgifterna. Misstänksamheten var stor. Av fyrtio hyresgäster var det endast sju som nappade. I "nian" Harald Jirlow, i dåvarande 1 a Maria Lindegård, Sture Hildestrand och Gentele, vilken dock strax sålde vidare till pastor Hannerz. Samt i 1 b A R Bergquist och C G Stenbäck. Att lägenheterna till en början var svårsålda frångår av det faktum, att Axel Romander stod som ägare till tio, trots att han inte ens bodde i huset!

När föreningen i mars 1921 togs över av de boende var 29 av de 40 lägenheterna sålda. De övriga, som varit registrerade på Romander överfördes på själva årsmötesdagen på en annan av stiftarna, Harald Ahston. Tanken lär ha varit, att Ahston genom stort röstetal skulle påverka årsmötesbesluten. Enligt "vitboken" som föreningen gav ut vid årsskiftet 1924/25 ("Femårsberättelse") ropade Ahston dock själv in lägenheterna på stadsauktion - en månad senare(!)

Godsägare Carl Sjögren var näste bulvanägare. Han hade belånat åtta av tio lägenheter, vilket tvingade fram en ny försäljning på offentlig auktion. Den 9 mars 1922 - den fjärde stora auktionen i husets historia - ropades de åtta lägenheterna in för sammanlagt tusen kronor. Detta av ende spekulanten, bankirfirman Dardel & Hagborg. Stockholms-Tidningen gjorde försäljningen till en förstasidesnyhet (jfr sidan 25!) Tidningen trodde, att hela föreningen hamnat på obestånd. Något man fick dementera påföljande dag.

VÄRMEN, HISSEN I 3:AN "HETASTE" FRÅGORNA

Ragnar Alvendal i januari 1980

Att döma av de styrelseprotokoll som finns bevarade sedan 1932 har föreningen haft en relativt lugn tillvaro. Särskilt om man tänker på de första fem årens alla stridigheter.

Vid årsmötet 1933 voterade man om stadgeändring för fortsatt amortering. Styrelsens förslag föll, eftersom det inte samlade erforderlig 3/4 majoritet. Det hjälpte alltså inte att styrelsen "vann" med 354-123. Det hade behövts ytterligare sex röster. (Undrar ni över alla röster? Enligt stadgarna är röstetalet proportionellt mot respektive lägenhets andel. Varje procent motsvarar tio röster.)

Vid årsmötet 1941 beslöt man att utreda om ångvärmeledningen skulle bytas ut mot en varmvattensledning. Vid en extra föreningsstämma fattades enhälligt beslut om den nya värmeledningen, som blev klar till kommande långa, kalla vinter. Den kostade 55 900 kr, och var följaktligen en stor investering.

Men den nya värmen gjorde inte alla lika varma om hjärtat. Några upptäckte, att de debiterats för höga värmeavgifter, och nu blev det kylslaget värre. Bråket slutade med att tre medlemmar fick en dryg hundralapp tillbaka. En av dem dessutom 150 kr för advokat-hjälp och 50 kr för egna utgifter.

Treans hiss blev nästa stora stridsfråga. De andra båda uppgångarna hade haft hiss från första början. På årsmötet 1948 väcktes förslaget att också inrätta hiss i trean. Frågan sköts upp ett år. Efter en längre debatt beslöt man vid årsmötet 1949 att bordlägga frågan. En tidigare styrelseledamot, som själv inte bodde i uppgången, blev till sist ensam att rösta emot förslaget. Hans 42 röster - rättare sagt... 24 medlemmar med sammanlagt 676 röster ville att föreningen skulle ta upp lån för ändamålet. Styrelsen tog därefter ett evighetsbeslut. Anläggningskostnaderna för hissen skulle betalas av föreningen. Men lägenhetsägarna i treans uppgång skall var för sig i all framtid betala ränta på hisskostnadskapitalet efter gällande bankränta. När beslutet togs var räntan 3,5 procent. Hissinstallationen kostade 36 072:83.

De "heta" frågorna - värmeledningen och treans hiss drevs av styrelseveteranen Ragnar Alvendal. Han arbetade i styrelsen i över trettio år! Ragnar Alvendal dog i augusti 1980, sju månader efter det att han lämnat vårt hus. Han skulle en månad senare ha fyllt 87 år. I januari lät han sig intervjuas för denna skrift. Hans goda detaljminne har varit till utomordentlig nytta. Tyvärr blev aldrig bilden som skulle prytt denna sida tagen. Bilden på Ragnar med de presenter han erhöll från tacksamma boende i trean. En hisskorg med adress, en minnestallrik. I de andra uppgångarna har man genom åren skänkt honom mången varm tanke. På den gamla värmeledningens tid måste man elda i kakelugnarna. Och ta på sig extra mycket när man gick till sängs om vinterkvällarna...

STAN SKÖVLADE VÅR PLANTERING!

Så här såg det ut i Drottningholmsvägens början 1927. Åren innan det blev vändplats för Mälaröbussarna, och långt innan polishustunneln byggdes. Den inhägnade förgård, som syns på de äldsta bilderna av vårt hus hade efter stadsplaneändring 1914 ersatts av en plantering utan staket. Olägenheter med busshållplatsen hade enligt bevarat protokoll påtalats vid föreningens årsmöte 1941. Vid årsmötet 1950 haglade frågorna:

-Är ryktet sant? Skall planteringarna längs Drottningholmsvägen mellan Kronobergsgatan och S:t Eriksgatan slopas - för att ge bussarna större svängrum?

-Ja, gatukontoret föreslår i vart fall det, löd svaret. Föreningen försökte i många år att få busshållplatsen flyttad. Men på den utlovade tomten vid Brommaplan byggdes i stället en kyrka. När så högertrafiken kom 1967 blev det Brommaplan trots allt - för Mälarö-trafiken. Tyvärr innebar flyttningen inte att planteringarna räddades. Dessa skövlades i stället, när man kort därefter började med arbetet med polishustunneln.

Styrelsen försökte förgäves få klarhet i vem som ägde planteringen. I föreningens jubileumsskrift från 1925 heter det: "Den förgård eller plantering, som finnes framför fastigheten åt Drottningholmsvägen, äges av föreningen men disponeras av Stockholms stad."

Efterforskningar ger vid handen att detta inte är helt korrekt. 1903 hade byggnadsnämnden fattat beslut om tomt och förgård. 1914 beslöt man att den fastställda förgården skulle utgå och betraktas som gatumark. Och i den av stadsfullmäktige 1938 ändrade stadsplanen påpekas särskilt, att gatuplanteringen inte är avsedd att fastställas.

25-ÅRS JUBILEUM

Inte ens ett världskrig kunde förhindra, att föreningen firade 25-årsjubileum. Den 15 mars 1945 hölls jubileumsfesten å Piperska Muren. Enligt styrelsebeslut - efter hörande av revisorer - skulle varje deltagare erlägga 5 kronor och föreningen återstoden, cirka 10 kr per person. Varje lägenhetsinnehavare skulle äga rätt att medtaga en person. Herr och fru Stjernblom skulle inbjudas såsom föreningens gäster.

Innan man fick slå sig ner vid det dukade bordet skulle det hållas årsmöte. I tur och ordning klubbades att gårdsfasaden skulle repareras kommande sommar, likaså trapporna från gården till pannrummet, samt cykelstallet. Det senare skulle även få nytt dörrlås. Därefter uppstod debatt kring huruvida en ny mangel skulle köpas innevarande eller nästkommande år. Avgörandet hänsköts till styrelsen.

Klagomål hade framförts över att trottoarerna utanför Drottningholmsvägens båda entréer belamrades med kolsäckar, samt att bussar och lastbilar, tillhörande Mälaröarnas omnibussbolag stängde möjligheterna att komma fram till droskbilar. Bilar lastade med kolsäckar backade också in på gångbanan och hindrade gångtrafiken. Rådet uppdrog åt styrelse att uppta förhandlingar med bussbolaget. Slutligen beslöt att ventilationen i källarna skulle förbättras.

50 JUBILEUM

MED ÄK

rhindra, att föreningen firade 25-årsjubileum. festen å Piperska Muren. Enligt styrelsebeslut skulle varje deltagare erlägga 5 kronor och fö- per person. Varje lägenhetsinnehavare skulle err och fru Stjernblom skulle inbjudas såsom

et dukade bordet skulle det hållas årsmöte. gårdsfasaden skulle repareras kommande sommar, 1 pannrummet, samt cykelstallet. Det senare skul- r uppstod debatt kring huruvida en ny mangel ästkommande år. Avgörandet hänsköts till styrel-

trottoarerna utanför Drottningholmsvägens båda , samt att bussar och lastbilar, tillhörande e möjligheterna att komma fram till droskbilar. ade också in på gångbanan och hindrade gångtra- att uppta förhandlingar med bussbolaget. Slutli- källarna skulle förbättras.

Ragnar Alvendal hade ett bestående let för krigets surrogat dräckt ma son, som var systrar, tagit med si

Ovanstående bild togs i samband n av gästerna har samtliga kunnat i av de tillfrågade har kunnat säga Varje medlem hade ju rätt att ta

Övre raden från vänster: Sven Järbrink Pettersson, Karl Palmesjö, Dagmar Alven Rickard Bergqvist. Mellersta från väns John Nilsson, okänd, Sigrid Sune, Agda Algot Stjernblom. Nedre raden från vä Ragnar Alvendal, Erik Granstedt, Carl G de från vänster: Gunvor Bergqvist (g. B ström (g. Engström).

MED ÄKTA KAFFE

Ragnar Alvendal hade ett bestående minne av den efterföljande middagen. I stället för krigets surrogat drack man äkta kaffe. Som fruarna Ohlsson och Pettersson, som var systrar, tagit med sig - av egen ranson.

Ovanstående bild togs i samband med jubileumsmiddagen. Genom att intervjua några av gästerna har samtliga kunnat identifieras -utom en: Damen med korset. Ingen av de tillfrågade har kunnat säga vem hon var. Kanske rentav en tillfällig gäst? Varje medlem hade ju rätt att ta med sig varsin gäst.

Övre raden från vänster: Sven Järbrink, Jenny Palmesjö, Eva Granstedt, Einar Pettersson, Ida Pettersson, Karl Palmesjö, Dagmar Alvendal, Anna Fröström, Ingeborg Wannberg, Olof Hallborg, Rickard Bergqvist. Mellersta från vänster: Sigrid Järbrink, Brita Carlsson, Gerda Bergqvist, John Nilsson, okänd, Sigrid Sune, Agda Hallborg, Elsie Stenbäck, Frida Carlsson, Tora Nilsson, Algot Stjernblom. Nedre raden från vänster: Alma Ohlsson, Pontus Ohlsson, Carl-Axel Carlsson, Ragnar Alvendal, Erik Granstedt, Carl Gustaf Stenbäck, Nils Hannerz, Irma Stjernblom. Sittande från vänster: Gunvor Bergqvist (g. Broberg), Brita Carlsson (g. Johnsson) och Sigrid Fröström (g. Engström).

Husets sk kändisar

Det här skall handla om husets "kändisar" och veteraner. Att välja husets mest s k kändis är inte lätt. Det finns mer än en kandidat. För den äldre generationen torde EISE KLEEN vara ett ryktbart namn. Efter tre äktenskap skaffade sig Else en dubblett en trappa upp i dåvarande 1 A i början av tjugotalet. Hennes närvaro lockade även andra av den tidens kända namn till huset. En äldre medlem vittnar om att skolborgarrådet Oscar Larsson och den blivande fjärde maken, Gustav Möller smög runt huset som arga rivaler. Else var journalist i Stockholms-Tidningen (sign. Gwen), med hem - och modefrågor som sitt speciella gebit. Hon ägnade sig också "energiskt och temperamentsfullt" (enligt uppslagsboken) för förbättrad psykisk hälsovård, ungdoms - och fångvård.

I sin nyligen utkomna memoarbok skriver förra statsrådet Sven Andersson, att just äktenskapet med Else Kleen försämrade Möllers chans att ta vid efter Per Albin. En äldre partivän viskade i Sven Anderssons öra på väg till riksdagsgruppens sammanträde:

"Hade det bara gällt Gustav skulle jag inte tveka, men jag tror inte att partiet klarar att ha Else däruppe på toppen. Det blir bara nya skandaler."

Sven Andersson berättar om Folke Thunborgs historia om Elses reaktion när han på Gustav Möllers 60-årsdag den 6 juni 1944 klockan 6 på morgonen ringde för att berätta att amerikaner och engelsmän höll på att landstiga i Normandie. Det var Else som svarade.

-Vem i helvete är det som ringer mitt i natten?

-Else, det är Folke. Invasionen har börjat.

-Jag får väl för fan ta på mig byxorna först.

Else hade bara en invasion i tankarna denna dag: uppvaktningarna för Gustav och dem hade hon inte väntat så tidigt på morgonen.

Else flyttade till Djurgården 1926, när hon gifte sig med socialministern. Men kvarstod som medlem i föreningen i ytterligare några år.

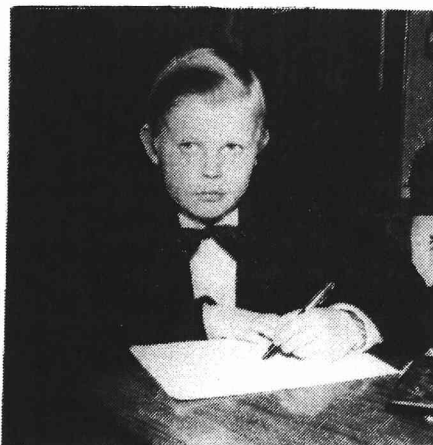
Sextio år efter Else föddes husets i modern tid mest (?) kändis: ULF HANNERZ. De flesta minns väl, när "Hajen" i sin och televisionens gemensamma barndom vann tio tusen i ämnet akvariefiskar. Hur femtonåringen först åkte ut på 5000-kronorsfrågan om slamkrypare har ögonlock eller inte. Men så visade det sig att hans "felaktiga svar" var lika rätt som det rätta. Svenska språket fick ett nytt begrepp: Slamkrypare. Ulf, som är docent i socialantropologi, bor i sina morföräldrars gamla lägenhet i "nian".

Högt upp i samma uppgång ägdes på tjugotalet en lägenhet av en annan vetenskapsman. Cancerforskarpionjären ELIS BERVEN, som var överläkare vid Radiumhemmet 1927-50 och professor i radioterapi vid Karolinska institutet 1936-50. Berven var med i föreningen, men bodde själv inte i huset. Hans son HANS blev förvånad, när vi berättade om faderns lägenhet.

Den på sin tid så populära skådespelerskan TOLLIE ZELLMAN bodde inte heller i huset. Däremot var hon en ofta sedd besökare hos mostern MARIA LINDEGÅRD, i "ettan". Kända skådisar som själva bott i huset: ALF ÖSTLUND och NILS HALLBERG.

Else Kleen

Ulf Hannerz - som svenska folket minns "Hajen"

Elis Berven

... och veteraner

Några veteraner vid 60-årsjubiléets årsmöte: Ingeborg Wannberg och Evert Ohlsson. Bakom Ohlsson skymtar Karin Björkgren, som bott i huset sedan första världskriget.

En för de boende känd profil tillhör INGEBOG WANNBERG, 83. Hon kunde ha blivit en känd profil för många andra, om hon satsat på sin nyss inledda skådespelarkarriär framför äkten-skap. INGEBOG UDDE var - som framgår av klippet ur en av tjugotalets teatertidskrifter en lovande förmåga... Hon med-verkade förresten i en film också. "Kärlek och björnjakt" in-spelad i Åre med Ernst Eklund och i Laur Lauritsens regi. Hon gick igenom Dramatens elevskola med Maria Schildknecht som lärarinna innan hon fann sin ryttmästare. Fru Wannberg kom till vårt hus 1924, samtidigt som en annan "veteran", EVERT OHLSSON, 70. Under tolv år bodde makarna Wannberg på Gärdet. Men när fru Wannberg blev ensam 1940 åter-vände hon till Kungsholmen. Men den som var först på plats i huset var KARIN BJÖRKGREN, nu 78. Hon kom hit redan 1914, och har bott här i alla år utom 1937-46. Först i "treet", sedan i "ettan", där hon hyr av lillasyster Brita, som ärvde lägenheten när mamma Frida Karlsson dog 1958. HARRY ERIKSSON var tolv år när hans far, verkmästare J E Eriksson köpte sin lägenhet i "treet" 1920. SVEN FAHLSTEDT kom till huset, när hans föräldrar köpte lägenhet 1921. Samma år gjorde släkten HANNERZ entré i huset. EVA GRANSTEDT, vars man köpte lägenhet 1920, kom själv 1931. Hon upplever nu tredje generationen Hannerz ovanför sig, men klagar inte. Det var visst värre förr... När nuvarande bar-nets mamma var liten. Då kom de granstedtska takkronorna i svaj. Samma år, alltså 1931, flyttade EIVOR och CLAES-G... till huset med sina föräldrar.

Ingeborg Udde.

Axel Engdahl är en man med en utomordentligt god blick för söta flickor. I det fallet kan han nästan mäta sig med mig. Under årens lopp har han också haft ett skönhetsgalleri på sin teater, som knappast kan överträffas. Jag behöfver väl inte bevisa detta påstående? Känd sak är så god som vittnad, tänker jag. Nu har Axel Engdahl fått en ny liten skenhet till skåpkan. Hon heter Ingeborg Udde och spelar en af de kvinnliga hufvudrollerna i "Pappa Langens". Jag blef alldeles stormotryckt, när jag var och såg henne för någon tid sedan. För det jag ta var hon så sot, att jag var tvungen att i halsgröpan jag mig. Och för det andra spelade hon så naturligt och trefligt, att det var en riktig fröjd åt det. Naturligtvis beslöt jag genast, att Ingeborg Udde med det första skulle få åtnjuta den stora äran att få komma in på "Vildis" första sida. Och det i sovikt skick! I dag har jag satt min föresats i verket. Men apropos, sovikt! - hvad tycker ni, mina kära läsare, om "Vildis" nya skapnad med bilderna sidan, oförklarade af alla veck? Fullt lika trefligt som förr ser det ju inte ut! Men fördelen med de oförklarade bilderna är ju inte heller att förklara. För det som er men

Flest barn när huset var nytt

Det här är en unik bild, som lånats av den ende av husets urinvånare, som gått att spåra. Karin Edenholt heter den lilla flickan med hucket, som syns längst till vänster i sandlådan. Det heter också damen på bilden nedan. Karin, som bara var några månader, när hennes föräldrar flyttade in i tvåan högst upp i nuvarande "treet", fyller följaktligen 75 i sommar. Hon blev inte gammal i vårt hus, men inte långt ifrån...

-När jag var fyra, flyttade vi till S:t Eriksgatan 40. Där bodde jag i 70 år, tills huset skulle renoveras.

Så starka minnen från de första åren har hon självklart inte. Men hon minns, att hon petade in några marker under träpanelen i lägenheten.

-Dom ligger förmodligen kvar där än i dag, säger hon.

Funderar ni över kortet? Det är sannolikt taget sommaren 1907. Det måste vara något äldre än det vykort, som stadsmuseet har (jämför sidan 4). Raksalongens skylt har inte kommit upp. I stället hänger där en stor glödlampa. Till höger om "ettans" ingång hänger som synes en kringla, men på fönstret tycks det stå "Matvaruhandel". Ida Wallins affär.

Barnen leker alltså på den förgård, som togs bort efter stadsplaneändring 1914. Det är staketets stolpar som syns i bakgrunden, inte några kiosker, som man kanske skulle kunna tro! Längst till höger i parken skimtar den enda, riktiga kiosken.

När huset var nytt fanns här som sagt 27 barn i åldern upptill 15 år. Så barnrikt har huset aldrig varit.

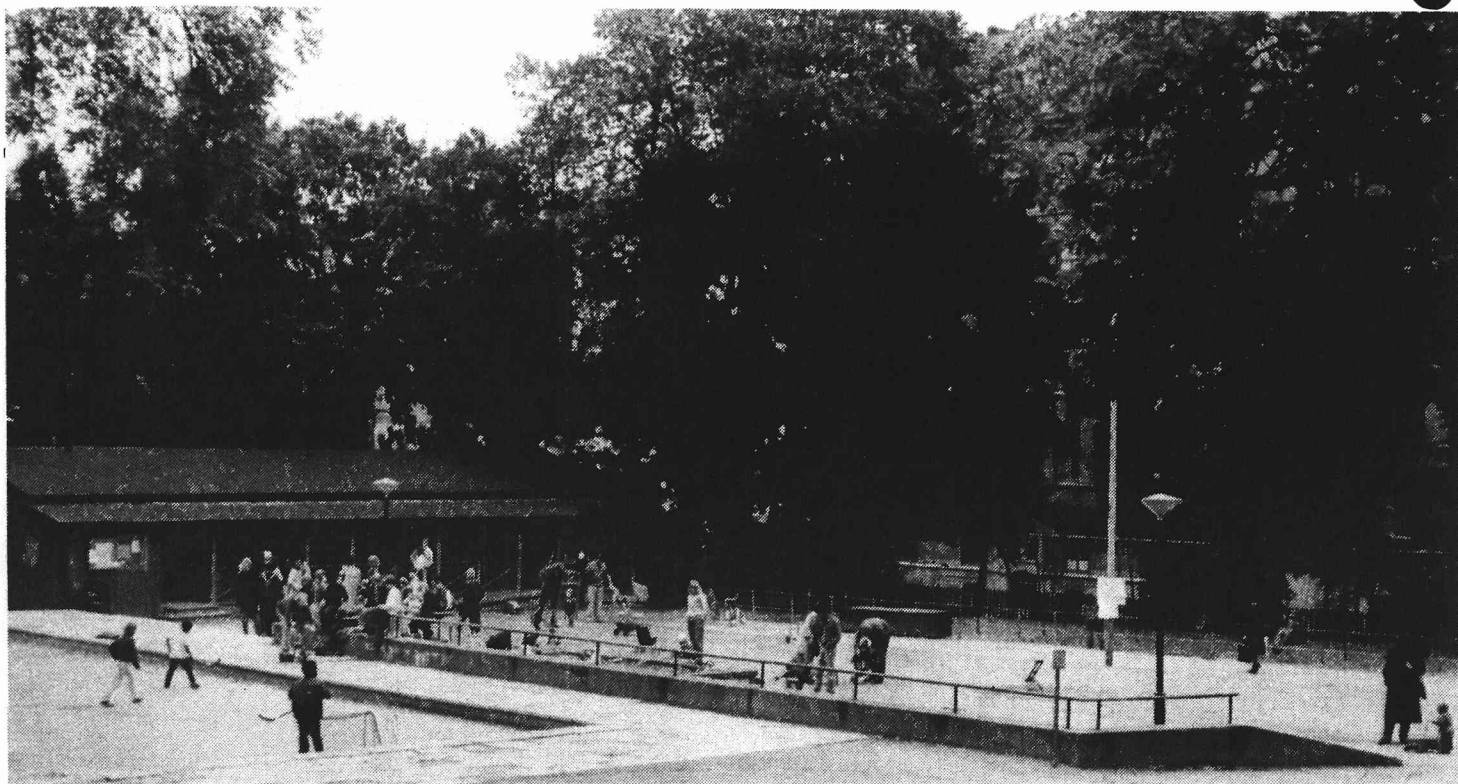
När föreningen bildades 1920 var antalet nere i 19. Vid årsskiftet 1934/35 då föreningen fyllde 15, fanns inga förskolebarn. Bara sju pojkar och två flickor i åldern 7-15 år. Tio år senare var antalet barn åtta. Två pojkar, tre flickor i den s k koltåldern, tre flickor, 7-15 år. Ytterligare tio år därefter, 1954/55 kryllade det plötsligt av ungar i huset. Ett helt tjog! Fem pojkar, tre flickor i förskoleåldern, åtta grabbar och fyra tjejer, 7-15. 1956 såg sig styrelsen föranlåten att sätta upp följande anslag:

STOJANDE LEK, CYKELÅKNING, ÄVENSÅ LEK Å LANTERNINEN,
I SOPHUSET OCH Å GÅRDSMUREN FÖRBJUDS Styrelsen

1966, när gårdsfasaden putsades, togs anslaget ner. Då fanns inga stojande barn att tala om. Anslaget efterlystes dock 1977, då det plötsligt fanns sju förskolebarn. Av en minnesgod medlem.

Karin Edenholt

Till saken hör, att det inte är särskilt ofta som dagens barn leker på gården. Liksom tidigare generationer har de tillgång till "Kronis". I boken "Kungsholmen vid sekel-skiftet" som gavs ut i början av 1940-talet kan man läsa:

"År 1902 hade parken samma omfång som i dag och var planerad på samma sätt. Den enda skillnaden är, att träd och buskar fått 40 år på sig att tillta i ålder och lummighet. En musikpaviljong har tillkommit, parktanter ha ryckt in till småbarnens fromma och den ökade omvårdnaden om det uppväxande släktet har fört med sig en plaskdamm, där änder simma bland stojande ungar, samtidigt som tidens ondska framtvingat stora, i berget sprängda, offentliga skyddsrum."

Parktanterna fanns alltså redan på fyrtiotalet. Men hösten 1980 hotas parkleksverksamheten av ett daghem, som föreslagits i parken. Bilden ovan togs en höstfredag, då politikerna i byggnadsnämnden (förgäves) inbjudits på ordinarie korvgrillning. Skulle man, trots 330 namn på protestlistorna, driva igenom ett inhägnat daghem på lekplatsen, riskerar alla andra barn att bli utestängda.

Och den vintertid så populära Himmelsbacken skulle sluta tvärt i ett staket, som omöjliggjorde skid- och pulkaåkning.

EFTER 24 PORTVAKTSÅR: Han - fick medaljen Hon - tog pengarna!

Två trotjänare har förärats medalj av föreningen. Den ene, C G Stenbäck, dog för mer än 25 år sedan. Den andre, Algot Stjernblom hängde med ända tills hösten 1980, och blev 84 år. När han slutade som portvakt 1950 - efter 24 års oavbruten tjänst fick han Patriotiska sällskapets medalj för lång och trogen tjänst. Medaljen kostade 160 kr. Dessutom fick Algot en hundralapp, som han omedelbart överlämnade till sin fru, Irma. Hon fick ingen medalj, eftersom hon ansåg sig ha större nytta av kontanter:

-Vad skulle jag med den till? Pengar kommer ju alltid till användning!

Trettio år senare fick dock Algot användning för medaljen. Det var när den här bilden togs för jubileumsskriften. Algot försäkrade då, att han låtit medaljen ligga i sin ask i alla år. Den såg också alldeles ny ut, även om Gustaf V:s nuna skvallrade om att den inte var det...

Makarna Stjernblom flyttade till föreningens lilla portvaktslägenhet 1926. Till "Slottet" på Kungsholmen. Fast det var nära, att de i stället hamnat vid ett riktigt slott. Så här berättade Algot:

-Jag hade erbjudits jobb som maskinist vid Drottningholms slott. Det var innan vi gifte oss. Men Irma, som är född på Kungsholmen, ville då rakt inte sitta där ute!

Av alla sina år i föreningens tjänst minns Algot särskilt det året han fyllde femtio. Föreningen uppvaktade med 250 kr kontant och en blombukett. Och inte nog med det. Samtidigt fick han avtalsenlig lön - efter fordran från fastighetsarbetarnas fackförening.

Men vad föreningen gav med ena handen försökte man ta tillbaka med den andra. Hyran för portvaktslägenheten hade varit anpassad till lönen. Nu ville man höja hyran.

-Jag glömmer aldrig hur arg vicevärden var, när han upptäckte att han begärt hyreshöjning åtta dagar för sent. Därför dröjde det ett helt år, innan hyran höjdes.

Vicevärden ifråga var föreningens andre, eller rättare, förste medaljör: Carl Gustaf Stenbäck, en av de fåtaliga hyresgäster som köpte sin lägenhet när föreningen bildades 1920. Stenbäck var vicevärd och kassaförvaltare i hela 27 år, från 1921 till 1948. Förutom medaljen hedrades han med en guldpendyl.

När föreningen 1970 fyllde femtio påpekades det unika i att man under ett halvsekel endast haft två vicevärdar. Efter Stenbäck följde nämligen den verkliga trotjänaren, Ragnar Alvendal som skötte jobbet fram till 1972. I 31 år satt han i styrelsen, därav 24 som vicevärd och kassaförvaltare. Alvendal, som tog initiativet till Stenbäcks och Stjernbloms medaljer, avtackades med ett presentkort på 400 kr.

Några andra trotjänare bör också nämnas. Den ständige reserven Ulf Person, som nu gör sitt 24:e år som styrelsesuppleant. Erik Granstedt satt i styrelsen i 21 år, varav 14 som ordförande. Olof Hallborg arbetade i styrelsen i 17 år, Otto Dahlgren i 15, Sture Hildestrand och Råd Hannerz, båda i 13. Nuvarande ordföranden och vicevärden Kjell Carlsson har suttit i styrelsen sedan 1970. Två kvinnor har haft styrelseuppdrag: Tora Nilsson och Sigrid Järbrink, båda 1948-57.

Kylskåp som tack

Vad vet vi egentligen om husets portvakter och fastighetsskötare? Vilka var de? Vad hade de att göra? Hur behandlades de? Tyvärr finns inte mycket att läsa därom. Husets allra förste väktare hette O Olsson, enligt tidig mantalslängd. Ernst Karlsson bar titeln fastighetsskötare, när föreningen tog över 1920. S Hofberg lär ha varit föreningens förste portvakt, med tjänstebostad i nuvarande "trea".

Efter veteranen, guldmedaljören Algöt Stjernblom (1926-50) följde Sven Almquist (1950-56). Efter honom kom vad Alvendal kallade "Kungsholmens bästa fastighetsskötare" - Axel och Alice Pettersson (1956-70). De efterträddes av en fastighetsskötare Nordström, som endast tjänstgjorde en kortare tid. Alvendal minns att han låg och sov en gång, när det skulle levereras olja till huset. En leverans som höll på att sluta i rena kätastrofen. Pannrummet fylldes med olja, som började brinna. Skorstenselden fick dock brandkåren snabbt på plats, och hotet avvärdades.

Gunnar Säfström, som förolyckades i unga år, var den siste portvakten. Sedan porttelefon installerats var det inte längre nödvändigt med en portvakt som hade tjänstebostad i huset. 1974 sålde föreningen portvaktslägenheten.

Ny fastighetsskötare blev Friedrich Mahlknecht (1974-75), som i sin tur efterträddes av vår nuvarande, Folke Åkerlund.

Detta om namnen. Styrelseprotokollen rymmer sporadiska anteckningar om portvakten. 1937 noteras att portvakten skall ha "fri värme - för städning av halvtrapporna." 1944 "upprepar portvakten Stjernblom sin begäran, att få korkmatta inlagd." 1946 får han som sagt avtalsenlig lön. 1956 målas taket om i portvaktslägenheten. 1961 lägger man in en ny matta i lägenhetens rum, 1964 målas dess kök. 1966 låter föreningen installera kylskåp med motiveringen att portvaktsparet varit anställt i jämnt tio år. 1970 blir det t o m duschrum!

1946 hade det varit lönsamt att få höjd lön, trots höjd hyra. (Även om höjningen hade kommit samtidigt, kan man förmoda.) I mera modern tid tycks skattesystemet ha ändrat något på förhållandet. Eller varför sänktes annars fastighetsskötarlönen 1972 mot att hyran höjdes med 175 kr i månaden? Året därpå bestämdes, att arvodet till föreningens vicevärd skulle minskas med en summa, som i stället skulle erläggas som kontorshyra.

På några ställen i protokollet avslöjas extradusörer till portvakt och fastighetsskötare. 1967 beslöt man att extraersättning till jul och midsommar "tills vidare skall utgå med 100 respektive 50 kr." 1976 talas om "traditionell julgåva till fastighetsskötaren, förslagsvis chokladask och whisky."

Vilka tvätttider!

En av portvaktens viktigaste uppgifter var att administrera tvättstugan. Förr fanns ju inga tvättmaskiner i lägenheterna, så det var inget lätt jobb. Två tvätt dagar var tredje månad var tilldelningen, enligt fru Wannberg. Ena dagen vittvätt, den andra kulör-tvätt. Man eldade med ved eller gas. Ofta lejdades hjälp. Två tanter brukade hjälpa Kjell Carlssons föräldrar.

Tvättstugan installerades på vinden, när huset byggdes. Men det dröjde innan man fick en riktig tvättmaskin. På årsmötet 1934 fördes en resultatlös debatt om tvättmaskin och mangel. Tio år senare, sommaren 1944, moderniserades tvättstugan - med tvättmaskin, centrifug och blötvagn för nära 3 000 kr. En särskild avgift på tre kronor om dagen infördes enligt ett anslag, som fortfarande sitter uppe på vinden.

Karin Björkgren minns att hennes mor brukade klaga över det kullriga vindsgolvet, när hon tvättade. Vid årsmötet 1938 föreslog E V Pettersson att det skulle jämnas. Något vi fortfarande väntar på...

Andra tvättnoteringar: 1945 beställdes ny mangel med stenskiva. 1953 föreslogs "centrifugkurs för husmödrar". 1955 sa man nej till varmfläkt för tork av tvättkläder. 1964 tog man bort den gaskamin, som funnits sedan 1936. 1970 moderniserades tvättstugan på nytt - med automatisk tvättmaskin och torktumlare. 1976 följde ännu en helautomatisk maskin. 1978 byttes centrifugen ut, eftersom reservdelar inte gick att få.

Sedan huset fått två "centrala" maskiner har tvätt dagarna indelats i tre fyratimmarspass. Från att tidigare ha bestått av två sextimmars. Enligt årsmötesbeslut får ingen anteckna sig för mer än ett tvättpass i taget.

40-årsjubileum firas av husets damfrisör

Husets läge är som alla vet idealiskt för boende. I gengäld är affärsläget sämre. Vid S:t Eriksgatans bullrande trafik finns bostadsföreningar, som kan hålla mycket låga månadsavgifter just för att man kammar in betydande affärshyror. I förra jubileumsskriften (från 1925) heter det om husets nio lokaler:

"Alltsedan byggnadens tillkomst har det varit förenat med svårigheter att uthyra bottenlokalerna till för ägaren fördelaktiga priser."

Av mantalsuppgift framgår att tre lokaler var uthyrda ett år som 1911.

Även om våra lokalhyresgäster inte gett någon större avkastning har det varit en brokig skara, som satt färg på tillvaron. Två riktiga "godbitar": Nyström & C:o konfektfabrik i "nian" i husets yngre år. Chokladtillverkningen flyttades på 1920-talet, men så kom en efterträdare: Hallin & Borre, som i vart fall värvade en bostadsrättshavare... Kjell Carlsson flyttade till huset som sexåring 1931. Han berättar:

-Att vi flyttade just hit berodde på oss barn. En karamellfabrik som gjorde blockmalt, geléhallon, lakritsbåtar, bröstkarameller - kunde man ju bara inte missa!

-Det doftade förföriskt över gården - där doften från godsakerna stötte på en helt annan... I nuvarande väsklagret under gården fanns nämligen en lutpulverfabrik (Hamrin & Holmberg).

Kjell minns också halvöreschoklad som såldes i husets mjölkbutik. Det lär ha smakat - två!

Veteran bland våra lokalhyresgäster är Nellys damfrisering. Nelly Runbrandt-Lindholm har arbetat i huset alltsedan 1940 och firar följaktligen 40-årsjubileum 1980. Till tvivlarna skall sägas: Det dröjde ett par år innan hon tog hand om verksamheten i egen regi. Hon var då så ung, att hon måste ha målsmans medgivande för att få skriva kontrakt med föreningen.

Damfriseringens lokal var ursprungligen raksalong. Thompson hette husets förste frisör. En igensatt lucka ut mot entrén Drottningholmsvägen 1 tyder på att lokalen använts för portvaktsändamål.

När huset stod klart 1906 hyrde Svenska Glasmåleriet lokal på Kronobergsgatan 9. Kjellin & Brander hette innehavarna. Jenny Brander bodde själv i huset, på Drottningholmsvägen 1 b. I årshyra betalade man 2 500 kr - mest i hela huset. Mot Drottningholmsvägen fanns förutom raksalongen Ida Wallins diversehandel och Assarina Anderssons cigarraffär. Också Ida Wallin bodde i 1 b.

Andra verksamheter i huset genom åren: Fruktaffär, speceriaffär, köttaffär, mjölkbutik, fiskaffär, bageri, sybehörsaffär, strykinrättning, skomakeri, radioverkstad, sportaffär, cykelverkstad, bilverkstad, "bussterminal" och fågelbutik. 1980/81 finns Tord Lundgrens instrumentverkstad, Lennart Ljungs ramateljé, modebutiken La Strada, Säfströms väsklager, Trossös kontor - förutom Nellys damfrisering.

S:t Eriksgatan har som sagt bättre affärsläge. Per Anders Fogelström berättar förresten i "En bok om Kungsholmen", att de sista och vackraste förgårdarna längs S:t Eriksgatan försvann 1935, när gatan breddades för att skapa trafikleden till den nya Västerbron. Han skriver: "In i det sista försökte ägarna försvara sina trädgårdar, trots att man från stadens sida försäkrade att 'Sankt Eriksgatan i sitt nya skick kommer att bli ett förnämligt trafikstråk, och att de affärer som finnas eller inredas i dessa fastigheter, endast vinna på att planteringarna försvinna och ersättas med trottoarer."

1922:Åtta våningar för tusenlapp Nu kan en fyra costa 400 000 kr

Rubriken är en aning missvisande. Visserligen ropade ende spekulanten in åtta lägenheter på auktion 1922. För en tusenlapp - allt som allt. Men som framgått tidigare var den affären en alldeles speciell historia. Och Stockholms-Tidningens förstasidesnyhet om att föreningen hamnat på obestånd fick man alltså dementera dagen efter...

Vad insatserna var när föreningen bildades 1920 är lätt att räkna ut. Köpesumman en miljon fördelades enligt andelstalen. En lägenhet med 1,5 procent (dubblätt) gick följaktligen på 15 000 kr. En femma med 4,24 42 400 kr.

Föreningens bildare försökte räkna ut vad huset skulle ha kostat att uppföra 1920. Man påstod att det kostat ingenjör Qvist hela 845 000 kr "för ca 12 år sedan". Därefter hade byggnadskostnaderna ökat, så att huset skulle vara värt 1 940 000 kr. Den egna värderingen stannade dock vid 1 680 000 kr.

"Af föreliggande framgår tydligt och klart att inköpet af denna egendom, No 11 Kvarteret Lavetten skett på såväl fullt betryggande som synnerligen fördelaktigt sätt för Föreningsmedlemmarna, enär faktiskt deras andelar äro redan nu värda tre (3) gånger det kontant inbetalda beloppet, vadan de kunna känna sig fullt trygga", heter det i en PM, daterad 1 mars 1920.

Trots detta hade man alltså vissa svårigheter att bli av med lägenheterna de första åren. Inte blev det lättare när den stora depressionen utbröt. Kjell Carlsson, vars föräldrar flyttade till huset 1931 uppger, att efterfrågan var så svag, att familjen fick bo hyresfritt under första kvartalet. I början av 1970-talet var efterfrågan också svag. En medlem försökte länge sälja sin femma för 125 000 kr. Men mot slutet av decenniet for priserna på äldre bostadsrätter i Stockholms innerstad snabbt i skyn. Mellan 1975 och 1978 tredubblades kontantinsatserna för många lägenheter. En dubblätt i huset kostar i dag minst 150 000 kr, en fyra minst 400 000 kr, förutsatt att de är i hyggligt skick.

När detta skrives har bostadsministern (Birgit Friggebo) förutspått kraftiga prisfall på bostadsrätter under den närmaste åren. Kombinationen höjda taxeringsvärden - och den nya dubbelbeskattningen av bostadsrätter skulle kunna vara en förklaring. Men efter uppvaktning från SBC och Bostadsföreningarnas Riksförbund har regeringen beslutat att mildra de skattemässiga effekterna för att undvika en deklara-chock i februari 1982.

Föreningens medlemmar lär inte behöva oroas särskilt för framtiden. Huset ligger där det ligger. Och står där det står. Styrelseveteranen Ulf Person, byggnadsingenjör liksom Qvist som byggde huset svarar så här på frågan hur länge huset kan stå:

-Ett sånt här hus kan stå hur länge som helst. Det står på berggrund och är mycket stabilt byggt, med tjocka väggar nertill. Om det underhålls, finns ingen tidsgräns. När jag kom hit 1950 gjordes relativt lite underhåll. Det största som gjorts sedan dess är när plåttaket lades om 1975. På senare år har många lägenheter gjorts i ordning när yngre familjer flyttat in. Men man bör komma ihåg, att det är ett ytligt underhåll. Viktigare är att röstammar fortlöpande byts ut. Gården behöver ny beläggning, trappuppgångarna måste snyggas upp. Det är ett bra hus, som är värt den bästa av omvårdnad!

8 bostadsvåningar sålda på auktion för 1,000 kronor.

Sista akten i en bostadsförenings
sorgliga historia.

Lägenheterna inropades av sälja-
ren-långivaren själv.

I Stockholms stads auktionsverk på Riddarholmen ägde på torsdagen en rätt tragikomisk försäljning rum. Åtta lägenheter i "Bostadsföreningen nr 11 i kvarteret Lavetten i Stockholm utan personlig ansvarighet" skulle nämligen offentligt gå under klubban. Det tragiska ligger naturligtvis däri att vederbörande bostadsförening uppenbarligen kommit på obestånd. Och det komiska skulle ligga dels i köpesummans storlek och dels i den omsländigheten att säljare och köpare voro samma person.

Kuriosa ur protokollet

- 1933: Ny bassäng i tvättstugan.
- 1934: Nej till cykelstall på gården.
- 1935: Nej till "fri trappstädning". (För dyrt, kostar 1 200 kr om året.)
- 1936: Gaskamin i tvättstugan.
- 1937: Ytterligare en värmepanna.
- 1938: Nej till ett av pastor Hannerz väckt förslag om bombsäkert skyddsrum i källaren.
- 1939: Åter nej till skyddsrum.
- 1940: På grund av världskrig: Styrelsen uppdras ordna skyddsrum.
- 1941: Ny värmeledning. Beslut att måla om gatufasaden.
- 1942: Den nya värmeledningen klar.
- 1943: Betongbassäng i tvättstugan, men mindre än den gamla träbassängen. Cykelrum ordnas i källaren.
- 1945: Ny mangel med stenskiva. 25-årsjubileum firas å Piperska Muren.
- 1948: Eld i huset. Cykelverkstaden mot Kronobergsgatan brinner för 10 305:90.
- 1950: Ja till hiss i treans uppgång.
- 1953: Råd från Råd Hannerz: Ordna en centrifugkurs för husmödrar!
- 1955: Plåttaket repareras. Beslut om ti-tellösa hyresavier och kallelser. 35-årsjubileum med lucia-té.
- 1956: Omläggning av lanterninen.
- 1957: Fasadputsning mot gatan. Anbud på mellan 59 000 och 98 500 kr.
- 1959: Huset får växelström.
- 1962: Försök med billigare eldningsolja slutar illa: Ökad sotbildning på gården.
- 1966: Gårdsfasaden putsas.
- 1969: Centralantenn för TV installeras.
- 1972: En tysk, som illegalt uppehöll sig i landet, hade i smyg inrett vinds-kontor till bostad. Avslöjad av hav-regrynsgröt i stupränna.
- 1976: Plåttaket renoveras, snöskydd sätts upp. Kostar 273 621:60.
- 1978: Termostatventiler installeras för 29 389:60.
- 1979: Beslut att föreningens anslagstavlor skall användas för information till medlemmarna, inte för politisk propaganda.
- 1980: Lån på 150 000 kr lyfts för installation av fjärrvärme, tätning av samtliga fönster m m.

Ur våra stadgar

§ 3

Inträde i föreningen kan efter ansökan varje välfräjdad person vinna, som tecknat sig för en eller flera lägenheter i föreningens fastighet och därför erlagt bestämd insats, eller som av annan föreningsmedlem förvärvat dylik lägenhet och som förbinder sig att fullgöra de skyldigheter stadgarna föreskriva.

§ 8

Medlem, som ordentligt erlagt sina inbetalningar äger rättighet att på villkor i § 3 stadgas till annan av styrelsen godkänd person avyttra sin lägenhet och sina rättigheter i föreningen, då den nye ägaren ikläder sig samma skyldigheter som den förre. En sådan överlåtelse, som dock i första hand skall hembjudas föreningen, skall vara skriftligen avfattad och bevittnad samt i styrelsens protokoll intagas. Kontriboken transporteras å den nye innehavaren, varvid transporten, för att vara giltig, skall förses med styrelsens godkännande.

- - -

§ 9

Övergår äganderätt till lägenhet å annan person genom arv, giftorätt eller testamente, vare den nye ägaren berättigad att inträda i föreningen i den förutvarande ledamotens ställe med dennes rättigheter och skyldigheter; vill han icke i föreningen inträda, vare föreningen framför varje annan berättigad att sex månader efter uppsägning utlösa den nye ägaren med dennes kapitalandel utar ränta.

Ur föreningens ordningsregler:
Utöver vad stadgarna föreskriva åligger det medlem:

--- 2) att icke utan Styrelsens eller Föreningens medgivande och godkännande företaga sådana ändringsarbeten i lägenhet, som i något avseende förändra byggnadsstommen, såsom borttagande eller förflyttning av väggar, vattenledningsanordningar etc. Endast rena underhålls- och renoveringsarbeten såsom ommålning, tapetsering etc. må utan tillstånd företagas.

Hyresgäster 1906-20

(urbefolkningen i versaler)

Adamsson, Hugo vinhandl.
Ahlbin, G journalist
Ahlbin, G typograf
Ahlbin, R kontorist
AHLIN, G H G typograf
Ahlstedt, O H polis
Alstermark, G hovr. not.
ANDERSSON, A D kassörska
Andersson, Erik löjtnant
Andersson, G portier
Andersson, Johan grossh.

Beijer, J direktör
Beijer-Olsen, A O G
BENGTTSSON, G B kont. chef
Bergner, E fru
Bergquist, A R tapets.
Biörck, A änkefru
Biörck, P kontorist
Bjurman, G redaktör
Björk, F W direktör
BJÖRKLUND, L A silv. pol.
Borgström, R J L dir.
Brande, M disponent
Brande, S änkefru
BRANDER, JENNY glasmål.
Brander, L fröken
Brinck, C G distr. chef
BROBERG, DAVID
BÜLOW, CARL J grossh.

Carlsson, C A fabrikör
CARLSSON, G S arbetare
Cronvall, E ingenjör

DAHL, G W handelsförest.
Dahlström, T platsförs.
Detlof, K ingenjör
Dunér, M A prof: a
Dunér, W N S geodet
Dyhr, C A farm kand
Dyhr, S L änkefru

EDENHOLM, K V aff. bitr.
Elander, R fil dr
ERIKSSON, J G brevbär.
Ericsson, R disponent
Evert-Petterson, E dir

Fagerström, H jur stud
Fernqvist, K J kontorist
Forssner, G med dr
Forssner, T jur kand
Fredholm, B V O köpman
Gilliver, G ingenjör
GRANSTRÖM, C A arb. led.

Grass, A detektiv
Gentele, H W direktör
Gewalt, E U fröken

Hallendorff, H sjuksköt.
Hasselmark, E L kont.
Hedblom, O direktör
Heikkilä, A
Hellblom, O kamrer
Hellström, A hand. res.
Hildestrand, S grossh.
von HOFSTEN, G notarie
HÄRJE, PER B civ ing

Isaksson, A fabr. idk.

Jansson, C A lagerman
Jirlow, H bygn. ing.
JOHANSSON, E F mat. förv.
Johansson, E R svarvare
Johansson, S linjemäst.
Johnson, C G agent
Julin, E kassör

KAHM, G A prokurist
Kahm, M änkefru
Kant, G V prot. not.
Karlsson, A utkörare
Karlsson, E eldare
von Konow, G fru
von Konow, U T hovr. not.
von Konow, Y fröken
Kullberg, A E ingenjör
Körner, A advokat

LANTZ, NILS R ingenjör
Lilja, S G ingenjör
Liljencrantz, M frih: a
Lindegård, Maria fru
Linden, G E notarie
Lindqvist, P J fabr.
Lindvall, S J W med. lic.
Lundahl, E G civ. ass.
Lundahl, K J: son dir
Lundahl, K grosshandl.
Lundahl, W marinläkare
LUNDBERG, JONAS direktör
Lundholm, K H avd. chef
Löfmark, E fil mag
Löfmark, E B hovr. not.
Lönngren, K E bokh.

MAGNUS, E L ingenjör
Malling, W grosshandl.
MATTSON, GÖSTA löjtnant
MILOW, A T fröken
Milow, E C fröken

MOLINDER, E K J fru
Möllerberg, H W T postkontr.

Nauclér, C E kapten
NILSSON, J A poliskonst.
Nordenskjöld, N E H aman.
Nordström, A handlande
Nothin, E J A civ ing

Ohlsson, J ingenjör
Olsson, T urmakare

Petersson, J E E köpman

Qvist, J E byggnadsing.

Rhodin, A L M diak: a
Rhodin, K G N änkefru
ROSENDAHL, J L bagare
RYDH, J A direktör
Rydh, K folkskollär.
Rydin, A registr.

Sandqvist, O redaktör
SCHRÖDIN, ALBERT
Stenbäck, C G verk. m.
STENSTRÖM, J G postexp.
STRÖMBERG, VILH. red.
Sundström, N bokh.
Svanberg, E fältskär
SVENSSON, S A B grossh.
Svensson, W fru
Sylvén, A folkskollär.
Sylvén, A gymn. dir.
Söderberg, C A typograf
Söderlund, C G kont. ch.

Thurdin, G apotekare

Undén, P O disponent

Wadsjö, N A byggmästare
WALLIN, IDA S hand. idk.
Wargren, T fru
Werner, E O fondmäkl.
WERNSTRÖM, C O K verk. m.
Westerström, K A änkefru
Westerström, K R hovr. not.
WIDFORS, P L direktör
Wik, A fröken
Wik, A förs. chef
Wik, S änkefru

Zimdahl, K O H hand. res.

Åhgren, A J sergeant

Alla tiders andelsägare

KRONOBERGSGATAN 9

Lägenhet 1 (1 tr, 4 rum): Jirlow, Harald ing, Lindahl, W herr 1927, Lindahl, L S fru 1936, Johansson, K W grossh. 1937, Johansson L fru 1942, Person, Ulf ing 1950, Person, Margit fru 1963, Josephson, Ingemar 1980

Lägenhet 2 (1 tr, 3 rum): Ohlsson, Pontus, bokbindare, Ohlsson, Evert exp bitr 1972

Lägenhet 3 (2 tr, 4 rum): Nilsson, H kamrer, Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer 1922, Westin, Anna doktorinna 1923, Hallborg, Olof sjökapten 1941, Hannerz Laila fru 1971, Hannerz, Ulf docent 1973

Lägenhet 4 (2 tr, 3 rum): Swedberg, A doktor, Wannberg, Axel grossh. 1921, Wannberg, Carl ryttmästare 1923, Wannberg, Ingeborg fru 1928

Lägenhet 5 (3 tr, 4 rum): Stubert, G direktör, Fahlstedt G A handlande 1921, Fahlstedt, H A änkefru 1921

Lägenhet 6 (3 tr, 3 rum): Petersson, J E verkmästare, Alvendal, Rolf herr 1967, Säfström, Ruth fru 1970, Netré, Hans kamrer 1973, Eng, Tord och Srejber, Eva 1980

Lägenhet 7 (4 tr, 4 rum): Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Larsson J B godsägare, Bodin, G R köpman 1922, Spira G köpman 1931, Spira L fru 1942, Spira, Eivor fröken 1955

Lägenhet 8 (4 tr, 3 rum): Lagerbäck, C L järnvägstjm, Asp, Karl köpman 1922, Asp, Anna fru 1958, Asp, Åke rådman 1963

Lägenhet 9 (5 tr, 4 rum): Romander, Axel, godsägare, Andersson, Victor generalkonsul, Bruhn, Hulda Kristina fröken 1923, Schaerling, Carl köpman 1927, Andersson (Alvendal), Ragnar ingenjör 1938, Netré, Hans kamrer 1980

Lägenhet 10 (5 tr, 3 rum): Berven, Elis doktor, Sune, Ivar tandläkare 1929, Sune, Sigrid fru 1942, Johansson, Elsa, fru

DROTTNINGHOLMSVÄGEN 1 (f d 1A)

Lägenhet 11 (1 tr, 5 rum): Andersson, Victor, generalkonsul, Wiese, Eugenie fru, Wickert, Harry köpman 1947, Dahlgren, Otto civ ing 1952, Fredriksson, Gunnar herr 1974, Brattberg Hans och Lisbeth 1975

Lägenhet 12 (1 tr, 2 rum): Särnö, Anna fru, Blomquist, Hanna fröken, Andersson, Victor generalkonsul, Kleen, Else fru 1922, Thulén, Sven 1943, Thulén, Margit 1977, Brattberg, Hans och Lisbeth 1979

Lägenhet 13 (1 tr, 4 rum): Blomquist, Hanna fröken, Andersson, Victor, generalkonsul, Blomquist, Hanna skolförest. 1923, Carlsson, Frida fru 1935, Johnsson Britta fru

Lägenhet 14 (2 tr, 5 rum): Andersson, W civ ing, Palmér, L M godsägare 1930, Carlsson, Carl kamrer 1931, Carlsson, Kjell försäljn. chef

Lägenhet 15 (2 tr, 2 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Stavenow, Doris lärarinna 1923, Stavenow, Amy fröken 1926, Eriksson, Sven Gottfrid spårvägsman 1937, Eriksson, Anna-Stina fru 1937, Olofsson, Hans 1965

Lägenhet 16 (2 tr, 4 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsäg. Dardel & Hagborg, bankirer, Öquist, Anna E fru 1924, Forsell S, herr 1926, Johansson (Järbrink), Sigrid fru 1929, Kagan, U ing 1957

Lägenhet 17 (3 tr, 5 rum): Strömbeck, Per E direktör, Tjernberg, Olof, fanjunkare 1926, Lindström, E ingenjör 1931, Lindström, K fru, Lindström, M fröken, Tengelin, Sten, direktör 1959

Lägenhet 18 (3 tr, 2 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Kull, Gertrud fru 1923, Stavenow, Martha fru 1925, Blomgren, Erna fru, Sjöstedt, Harriet 1953, Winkelmann, Marie 1980

Lägenhet 19 (3 tr, 4 rum): Lindegård, Maria, Nilsson, Thora fru 1936, Svedenhult, Per förste polisassistent

Lägenhet 20 (4 tr, 5 rum): Granstedt, Erik, Granstedt, Eva fru

Lägenhet 21/22 (4 tr, 6 rum): Färnö, Anna fru, Rhodin, Victor E ingenjör, Spira, Gustaf köpman 1937, Spira L fru 1942, Schumacher, Jörgen civilekonom, Murray, Richard 1975

Lägenhet 24/25 (5 tr, 6 rum): Hildestrand, Sture grosshandlare, Blomberg, Reinhold, redaktör 1934, Hildestrand, Sture direktör 1938, Swahn, Olof professor

DROTNINGHOLMSVÄGEN 3 (f d 1 B)

Lägenhet 26 (1 tr, 2 rum): Petersén, Karl R pianoarbetare, Karlsson, C A fabrikör 1923, Carlsson, Frida fru 1934, Jansson, Ida fröken 1938, Linck, Agda Dorotea fru, Holmgren, Einar 1976, Wirell, Inger 1977

Lägenhet 27 (1 tr, 1 rum): Fagerberg, O V stationsinspektör, Helling, P A packmästare 1923, Helling, Edla fru 1933, Helling, Martin montör 1943, Fernberg, Gunilla fru, AB Manschetten, fru S Öberg 1965, Hannerz M fru 1969, Hannerz, Peter 1973, Tegeman, Anders 1976, Stiby, Else fru 1979

Lägenhet 28 (1 tr, 1 rum): Föreningens portvaktslägenhet tills 1974, då den såldes till Stiby, Else fru.

Lägenhet 29 (2 tr, 2 rum): Fröström, E G lokeldare, Fröström, Sigrid fröken 1944, Fröström, Evald lokförare 1953, Fröström, A E fru 1957, Ljungberg, Marianne fru 1968, Hultin, E-C fru 1970, Wiechel, Anna-Lisa fru 1978

Lägenhet 30 (2 tr, 1 rum): Bergquist, A R posttjänsteman, Broberg, Gunvor fru

Lägenhet 31 (2 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Fagerberg, O V stationsinspektör, Sandberg E S fröken 1936, Ljung, Einar 1956, Edberg, Eva och Leif 1975

Lägenhet 32 (3 tr, 2 rum): Eriksson, J E verkmästare, Eriksson, Harry E 1962

Lägenhet 33 (3 tr, 1 rum): Boström, J A typograf, Aldersjö, K A köpman 1940, Ahlgren, Ingrid fru 1976, Höckert, Elisabeth och Åberg, E 1979

Lägenhet 34 (3 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg bankirer, Pettersson, E V järnvägstjänsteman 1923, Stålbrikk, Åke ingenjör 1961, Alvendal, Rolf banktjänsteman 1963, Tengelin, Ulrika fröken, 1967, Tengelin, Sara fru 1969

Lägenhet 35 (4 tr, 2 rum): Stenbäck, Carl Gustaf verkmästare, Stenbäck, Arthur 1955, Andersson, Aina fru 1971

Lägenhet 36 (4 tr, 1 rum): Romander, Axel, godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Lindell, M fru 1923, Lindells sterbhus, Stenbäck, Carl Gustaf verkmästare 1935, Stenbäck, Arthur 1955, Swahn, Lars-Gunnar 1971, Ursing, Karin 1975, Billqvist, Christer 1976

Lägenhet 37 (4 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Linden, A direktör, Johansson, Adolf byggmästare 1923, Johansson, M L fru 1930, Person, Margit fru 1959

Lägenhet 38 (5 tr, 2 rum): Gilljam, G C posttjänsteman, Petersén (Palmesjö), K R verkmästare 1923, Palmesjö, Jenny fru 1947, Wennelöv, Hugo 1970

Lägenhet 39 (5 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Gustafson, Magdalena fru 1923, Swahn, Åke 1968, Swahn (Enger), Eva 1969

Lägenhet 40 (5 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahlston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Eriksson, J A järnarbetare 1923, Erikssons sterbhus 1945, Nilsson, Ingrid fru 1969, Enger, Eva och Robert 1979

FÖRENINGENS NUVARANDE STYRELSE: Från höger till vänster: Kjell Carlsson, ordförande, Hans Netré, sekreterare, Richard Murray, kassaförvaltare och Ulf Persson, suppleant.

STYRELSEN under 60 år

En ovanligt enig styrelse? Av de protokoll som finns bevarade (sedan 1932) framgår, att det förekommit delade meningar endast vid två beslutstillfällen: 1955 reserverade sig en ledamot mot att endast ett anbud tagits in för en ommålning. 1971 fanns reservation mot att en ungarl anställdes som fastighetsskötare.

Första styrelsen av boende konstituerades efter årsmötet 1921. Dessa personer har arbetat i vår styrelse under dess 60-åriga tillvaro (första uppdraget anges med versaler):

Ordförande:

Grosshandlare STURE HILDESTRAND 1921-34
Ingenjör Erik Granstedt 1934-48
Sjökapten Olof Hallborg 1948-58
Civ ing OTTO DAHLGREN 1958-73
Försäljn.ch.Kjell Carlsson 1973 ff

Sekreterare:

Byggnadsing. HARALD JIRLOW 1921-27
Ingenjör ERIK GRANSTEDT 1927-34
Köpmän Carl Schaerling 1935-38
Övermaskinist J E ERIKSSON 1938-41
Ingenjör RAGNAR ALVENDAL 1941-48
Fru TORA NILSSON 1948-57
Ingenjör RÅD HANNERZ 1957-70
Försäljn.ch KJELL CARLSSON 1970-73
Studerand LARS-GUNNAR SWAHN 1973-75
Kamrer HANS NETRÉ 1975 ff

Kassaförvaltare:

Verkmästare CARL-GUSTAF STENBÄCK 1921-48
Ingenjör Ragnar Alvendal 1948-72
Civilekonom JÖRGEN SCHUMACHER 1972-76
Journalist HANS BRATTBERG 1976-77
Förskaras. RICHARD MURRAY 1977 ff

Suppleant:

Ingenjör VICTOR RHODIN 1921-27
Köpmän KARL ASP 1927-32
Köpmän CARL SCHAERLING 1932-35
KARL PETERSEN (Palmesjö) 1935-41,
Sjökapten OLOF HALLBORG 1941-48
Fru SIGRID JÄRBRINK 1948-57
Byggnadsing. ULF PERSON 1957 ff

Stockholm, Kronobergsparken

1914 lär vykortet ha tagits. Då kunde man se huset från hörnet Bergsgatan-Polhemsgatan.

"ETT BOSTADSHUS PÅ KUNGSHOLMEN"

är en minnesskrift, utgiven av Bostadsföreningen Nr 11 kvarteret Lavetten u p a. Föreningen äger sedan 1920 fastigheten Kronobergsgatan 9, Drottningholmsvägen 1-3, uppförd 1905-06.

För text och nytagna bilder svarar Hans Brattberg, Drottningholmsvägen 1. I övrigt har illustrationer hämtats från Stockholms stadsmuseum, FLT-Press och enskilda.